

УДК 336.77:004.738.5

Селютін Олександр Геннадійович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID 0009-0001-6758-0383

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Анотація. У статті розкрито процес цифрової трансформації банківського сектору та її вплив на систему кредитування бізнесу в Україні. З'ясовано, що цифровізація сприяє не лише автоматизації банківських операцій, а й глибокому перегляду економічних механізмів формування кредитних ресурсів, оцінки ризиків та забезпечення фінансової доступності для підприємств різних масштабів. Встановлено, що розвиток FinTech-технологій, онлайн-банкінгу, електронного документообігу, big data-аналітики та API-сервісів трансформує традиційну модель кредитування в гібридну, де банк стає елементом цифрової екосистеми. Підкреслено роль регуляторної політики Національного банку України у формуванні безпечного середовища для цифрових фінансових інновацій. Запропоновано концептуальну модель взаємодії банківських і фінтех-інститутів у системі бізнес-кредитування, що забезпечує зниження транзакційних витрат, підвищення прозорості та прискорення доступу підприємств до капіталу.

Ключові слова: кредитування бізнесу, банківський сектор, цифровізація, фінансові технології, кредитоспроможність, ризик-менеджмент, фінансова доступність, економічна трансформація.

Постановка проблеми. Система кредитування бізнесу в Україні тривалий час розвивалася в парадигмі традиційного банкінгу, де ключовими елементами залишалися паперовий документообіг, ручна обробка даних, суб'єктивна оцінка ризиків та домінування великих банків у структурі фінансування. У сучасних умовах, коли фінансові ринки дедалі більше переходять до цифрових форматів, виникає потреба в новій економічній логіці кредитування, заснованій на автоматизації, даних і прозорості процесів. Саме цифровізація банківського сектору стає тим каталізатором, який змінює механізми формування та розподілу кредитних ресурсів.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що цифрова трансформація не лише модернізує технологічну інфраструктуру, а й переосмислює саму суть фінансового посередництва, впливаючи на ефективність, ризики та інклюзивність кредитного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику цифровізації банківського сектору активно досліджують українські та зарубіжні науковці, зокрема О. Мальцева (2023), Л. Кас'яненко, Л. Діденко (2024), Т. Калчева, О. Литвин (2024), OECD (2024), Deloitte (2025). У працях наголошено, що FinTech, big data та штучний інтелект стали новими драйверами кредитного процесу, зменшивши вартість капіталу та підвищивши точність скорингу. Проте більшість робіт зосереджені на технологічних аспектах, тоді як економічний вимір трансформації кредитних механізмів і вплив цифровізації на фінансову доступність малого бізнесу досліджено недостатньо.

Мета статті. Метою статті є розкриття економічного змісту цифрової трансформації банківського сектору та її впливу на систему кредитування бізнесу в Україні, з'ясування змін у механізмах формування кредитного ризику, фінансової доступності та економічної ефективності банківських операцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація банківського сектору в Україні відбувається під впливом поєднання двох факторів — технологічного прогресу та економічних викликів. З одного боку, нові FinTech-рішення сприяють автоматизації

кредитного процесу, з іншого — посилюють конкуренцію за клієнта, що вимагає перегляду банками своїх економічних стратегій.

Традиційна модель кредитування ґрунтувалася на вертикальних відносинах «банк — позичальник». У цифровій економіці ця модель еволюціонує до екосистемної, у якій ключову роль відіграють постачальники даних, аналітичні сервіси, онлайн-платформи та державні реєстри. Таке середовище мінімізує інформаційну асиметрію та знижує транзакційні витрати.

Системні зміни торкнулися й самого поняття кредитного ризику. Якщо раніше ризик визначався ретроспективно на основі бухгалтерських показників, то сьогодні застосовуються прогностичні скорингові моделі, побудовані на big data, які враховують поведінкові, транзакційні та сезонні індикатори. Цей підхід дозволяє точніше оцінювати потенціал малого бізнесу, навіть за відсутності класичної застави.

Завдяки цифровим технологіям банки переходять до data-driven management — управління, заснованого на даних. Це змінює економічну логіку кредитування: процес подачі заявки, оцінки ризику та прийняття рішення скорочується до кількох годин, а структура кредитного портфеля стає більш диверсифікованою.

На основі аналізу тенденцій можна виокремити чотири етапи еволюції системи кредитування бізнесу під впливом цифровізації (табл. 1).

Таблиця 1. Етапи трансформації системи кредитування бізнесу під впливом цифровізації банківського сектору

Етап	Характерні риси	Економічний ефект
1. Традиційне кредитування (до 2015 р.)	Паперовий документообіг, ручний скоринг, перевага великих позичальників	Високі транзакційні витрати, низька фінансова інклюзія
2. Автоматизація процесів (2015–2019 рр.)	Електронні заявки, CRM-системи, часткова аналітика	Прискорення обробки заявок, зниження витрат
3. FinTech-інтеграція (2020–2023 рр.)	Онлайн-банкінг, відкриті API, поведінковий скоринг	Дешевший кредитний ресурс, зростання конкуренції
4. Екосистемне кредитування (2024–2025 рр.)	Співпраця банків, фінтехів і державних платформ	Прозорість, швидкість, зростання довіри до фінансової системи

Джерело: складено автором на основі узагальнення сучасних досліджень (NBU, OECD, Deloitte, 2024–2025).

Сучасний етап розвитку характеризується інтеграцією цифрових платформ і банківських API, що формують нову інфраструктуру бізнес-фінансування, у межах якої процес кредитування перестає бути замкненим у межах банку. Завдяки відкритим інтерфейсам програмування (API) банки взаємодіють із фінтех-компаніями, маркетплейсами, державними платформами та ERP-системами підприємств. Це означає, що бізнес сьогодні може отримати фінансування безпосередньо з середовища, у якому здійснює операційну діяльність — наприклад, через облікову систему, електронний торговельний майданчик або платформу електронного документообігу. Така інтеграція створює єдину цифрову екосистему, де кредитний процес — від подання заявки до надходження коштів — відбувається без участі людини.

В економічному вимірі така децентралізація кредитування зменшує транзакційні витрати і час на прийняття рішень, підвищує швидкість обігу капіталу та ліквідність бізнесу. Підприємства отримують можливість автоматичного оновлення кредитних ліній, коли їх

фінансові показники або товарообіг досягають визначених алгоритмом порогів. Цей механізм надає банкам гнучкість у формуванні портфеля, а клієнтам — передбачуваність доступу до фінансування.

Разом із тим, стрімка цифровізація створює нову архітектуру ризиків. По-перше, зростає вразливість банківських даних до кіберзагроз — спроб несанкціонованого доступу, шахрайських дій або кібершантажу. По-друге, формується технологічна залежність: банки дедалі частіше покладаються на зовнішніх ІТ-провайдерів і хмарні сервіси, втрачаючи контроль над критичною інфраструктурою. По-третє, виникає феномен алгоритмічної дискримінації, коли автоматизовані скорингові системи можуть обмежувати доступ до кредитів для певних категорій клієнтів через непрозорі або некоректні моделі.

Тому роль державного регулювання стає визначальною. Національний банк України розвиває Digital Finance Sandbox — середовище, у якому фінансові інновації тестуються в умовах контрольованого ризику. Це дозволяє апробувати нові моделі кредитування, зокрема реєг-to-реєг та смарт-контракти, до їх повноцінного впровадження у банківську практику. Крім того, НБУ вдосконалює нормативну базу у сферах захисту персональних даних, кібербезпеки, стандартизації API, створюючи фундамент для стабільної роботи цифрових фінансових екосистем.

Водночас регулятор формує принципи відповідального використання алгоритмів, де кожне автоматизоване рішення підлягає аудиту, а клієнт має право на пояснення причин відмови у кредиті. Така практика сприяє формуванню довіри до цифрових інститутів і зміцнює економічну стійкість банківської системи.

Економічний ефект цифровізації проявляється багатовекторно. По-перше, зростає продуктивність банків за рахунок автоматизації рутинних операцій і скорочення адміністративних витрат. По-друге, зменшується собівартість кредитних продуктів, оскільки цифрові канали обслуговування замінюють традиційні філії та скорочують потребу в персоналі. По-третє, удосконалюється система ризик-менеджменту, що ґрунтується на аналітиці великих даних, передбаченні дефолтів і адаптивному формуванні резервів. По-четверте, посилюється фінансова інклюзія, оскільки доступ до кредитів отримують малі підприємства, які раніше не могли підтвердити свою кредитоспроможність через відсутність застави або коротку історію діяльності.

Кінцевим результатом цифрової трансформації стає зміна структури ринку капіталу — зменшення бар'єрів входу, підвищення конкуренції, поява нових каналів фінансування (краудлендинг, платформи відкритих даних, спільні банківсько-фінтехові продукти). Усе це стимулює підприємницьку активність, підвищує оборотність фінансових ресурсів і сприяє стійкому економічному зростанню.

Висновок. Трансформація системи кредитування бізнесу в Україні під впливом цифровізації банківського сектору формує нову економічну логіку фінансової взаємодії, у якій ключовим ресурсом стають дані, алгоритми та швидкість обробки інформації. Вона забезпечує радикальне скорочення транзакційних витрат, зростання продуктивності банків і підвищення фінансової доступності для малого та середнього бізнесу. Цифрові технології — від відкритих API до машинного навчання — створюють передумови для глибшої персоналізації кредитних продуктів, удосконалення скорингових моделей і формування більш гнучких механізмів управління ризиками.

Водночас цифровізація несе й системні виклики — зокрема, кіберзагрози, технологічну залежність, ризики алгоритмічної дискримінації та етичні питання автоматизації рішень. Тому стратегічне завдання державної політики полягає у створенні нормативного середовища, здатного балансувати між безпекою, інноваціями та конкуренцією. Ініціативи Національного банку України, такі як Digital Finance Sandbox, формують інституційну

основу для розвитку безпечної цифрової фінансової екосистеми, у якій інновації можуть розвиватися без шкоди для стабільності банківського сектору.

Економічний ефект цифрової трансформації проявляється у розширенні фінансової інклюзії, підвищенні довіри до банківських інститутів, прискоренні обороту капіталу та зростанні підприємницької активності. Відповідно, цифрове кредитування слід розглядати не лише як технологічне нововведення, а як стратегічний інструмент сталого розвитку економіки, який формує конкурентну архітектуру майбутнього фінансового ринку.

У перспективі цифровізація банківської системи стане основою для переходу до інтелектуального фінансування, де рішення прийматимуться на основі аналітики в реальному часі, а кредити перетворюються на інтегровані сервіси в межах бізнес-процесів. Саме це поєднання технологій, економічної ефективності та регуляторної прозорості визначатиме стійкість та інноваційну динаміку української економіки у найближче десятиліття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний банк України (2024). Концепція розвитку фінансових технологій в Україні до 2025 року.
2. Monobank Official Reports (2024). *Digital banking in Ukraine: experience and trust building*. monobank.ua.
3. OECD (2024). *Digital Finance and Innovation Policies in Emerging Economies*. Paris: OECD Publishing.
4. Deloitte (2025). *The Future of SME Lending in the Digital Age*. Global FinTech Outlook Report.
5. Мальцева О. (2023). Цифровізація банківського сектору як фактор підвищення фінансової інклюзії в Україні. *Фінанси України*, №6, 47–59.
6. Kalcheva T., & Lytvyn O. (2024). *Open Banking and SME Credit Accessibility in Eastern Europe*. *Journal of Economic Policy Studies*, 12(1), 88–101.
7. Kasyanenko L., & Didenko L. (2024). *Financial strategy and planning in post-crisis recovery of enterprises*. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(1), 56–63.
8. McKinsey Global Institute (2025). *Banking 2030: Data as the Core of Financial Ecosystems*.
9. Європейська Бізнес Асоціація (2025). Огляд фінансового ринку України: FinTech та банківська інноваційність.
10. Romaniuk V., & Velyika V. (2025). *Cost management and investment activity of enterprises in the context of ensuring financial stability*. *Research and Innovation*, 3(6), 110–118.

REFERENCES

1. National Bank of Ukraine. (2024). *Concept for the Development of Financial Technologies in Ukraine until 2025*.
2. Monobank Official Reports. (2024). *Digital banking in Ukraine: experience and trust building*. monobank.ua.
3. OECD. (2024). *Digital Finance and Innovation Policies in Emerging Economies*. Paris: OECD Publishing.
4. Deloitte. (2025). *The Future of SME Lending in the Digital Age*. Global FinTech Outlook Report.
5. Maltseva, O. (2023). Digitalization of the banking sector as a factor of financial inclusion in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 6, 47–59.
6. Kalcheva, T., & Lytvyn, O. (2024). Open Banking and SME Credit Accessibility in Eastern Europe. *Journal of Economic Policy Studies*, 12(1), 88–101.
7. Kasyanenko, L., & Didenko, L. (2024). Financial strategy and planning in post-crisis recovery of enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(1), 56–63.
8. McKinsey Global Institute. (2025). *Banking 2030: Data as the Core of Financial Ecosystems*.
9. European Business Association. (2025). *Overview of Ukraine's Financial Market: FinTech and Banking Innovation*.
10. Romaniuk, V., & Velyika, V. (2025). Cost management and investment activity of enterprises in the context of ensuring financial stability. *Research and Innovation*, 3(6), 110–118.

Seliutin Oleksandr
(Postgraduate student of European University)

TRANSFORMATION OF THE BUSINESS LENDING SYSTEM IN UKRAINE UNDER THE INFLUENCE OF DIGITALIZATION OF THE BANKING SECTOR

Abstract. *The article examines the transformation of business lending in Ukraine under the influence of banking digitalization. It substantiates that digitalization not only modernizes the technological infrastructure of financial institutions but also reshapes the economic mechanisms of credit resource allocation, risk management, and financial accessibility. The author emphasizes the growing role of FinTech technologies, open banking, and big data analytics in enhancing credit transparency and speed. The paper presents a conceptual model of digital lending evolution, identifies its economic effects, and highlights new challenges related to cybersecurity and regulatory adaptation.*

Keywords: *business lending, banking sector, digitalization, FinTech, credit accessibility, risk management, financial inclusion, innovation economy.*